

30 ÉVES A SAS-HEGY VÉDŐ EGYESÜLET

INTERJÚK

SAS-HEGY VÉDŐ EGYESÜLET, 2021.

1118 Budapest, Rahó utca 32.

Interjúk: Gadó György Pál

Képszerkesztő: Tihanyi Ervin

Fotók: Etter Dénes, Tihanyi Ervin, légifotó: Civertan Stúdió

Grafikai tervezés és nyomdai kivitelezés: Berkana Kft.

A kiadvány az Agrárminisztérium Zöld Forrás pályázatának támogatásával készült.

Köszönet Újbuda Önkormányzatának a 30 éves együttműködésért.

ISBN 978-615-01-2526-8

Köszöntő

30 éves az Egyesületünk. Valójában már több mint 31, de a fránya járvány miatt nem tudtunk az évfordulón ünnepelni. Előadássorozatot terveztünk, közös programokat, aztán maradt nekünk ez a kis füzet. Tegyük félre a panaszkodást, a kiadvány egész jó lett. Nem is beszélve a 30 évről. A visszaemlékezést megpróbáltuk személyessé tenni, ezért választottuk az interjú formát. Az alanyok a Sas-hegy Védő Egyesület egy-egy korszakát vagy meghatározó tevékenységét idézik fel.

Dr. Buzna Margit, aki a 30 év nagy részében az Egyesület elnöke volt, az indulásról, a régi társakról és az önkormányzati küzdelmekről beszél. A hangfelvétel közben egészen elérzékenyültem, mikor Margit sikorsorozatként értékelte az Egyesület történetét, mellyel kapcsolatban negatívum nem is jut az eszébe. Azt hiszem van, aki egy-két kudarcot fel tud idézni, de Margit értékelése hiteles és örömdetes.

A második interjúban *Tihanyi Ervin*, a jelenlegi elnök következik. Nagyon sokat tett azért, hogy az Egyesület az elmúlt években új lendületet vegyen, de ez csak a többiek szavaiból derül ki. Ervinnel a faültetésről beszélgetünk. 30 éven át folyamatosan ültettük és gondoztuk a fákat – és a közösséget – jóleső érzés felidézni ezt a történetet.

Kugler-Bedő Imola az új nemzedéket, a jelent és a jövőt képviseli. Kislánként dzsungelharcost játszott a felhagyott gyümölcsösökben, most meg önirónikusan Mari néninek nevezi magát, aki a hegy felé kémlél, és riadóztatja a többieket, ha baj van. Valójában gyerekeit természetvédőnek neveli és fantasztikus rendezvényeket szervez, amivel egyre több emberrel szeretteti meg a Sas-hegyet.

A negyedik visszaemlékező *Etter Dénes*, a kakukktojás. Nem tagja az Egyesületnek, de közénk tartozik. Történetileg úgy alakult, hogy az Egyesület a hegy délnyugati felére koncentrált, Dénes pedig a „messzeségben”, a Daykától 1 kilométerre lévő északkeleti végen lakik. Lenyűgöző, hogy mennyire bevette magát a Sas-hegy rengetegébe. Ahogy mondja: csoda, hogy ez a kis sziget megmaradt nekünk.

A fotókat Tihanyi Ervin válogatta, a legtöbbet ő maga és Etter Dénes készítette. Az archív fotók közül számunkra nagyon kedves képek kerültek elő.

Jól éreztük magunkat a képek nézegetése és az emlékek felidézése közben. Abban reménykedünk, hogy kis füzetünk lapozgatása mások számára is örömet okoz.

Budapest, 2021. augusztus 1.

Gadó György Pál
szerkesztő

„Az lenne a normális, hogy az önkormányzat a helyi közösségek dolgaival foglalkozzon és helyi tekintélyek legyenek a választott képviselői.”

A kezdetek

Interjú Dr. Buzna Margittal, az egyesület egyik alapítójával, első elnökével

Városépítész, munkás éveiben a Környezetvédelmi Minisztérium munkatársaként és a Budapesti Városvédő Egyesület elnökségi tagjaként is nagyon sok szabályozási terv megvalósulására volt hatása. Több mint két évtizedig volt a Sas-hegy Védő Egyesület elnöke, ma is elnökségi tag.

Mikor költözött a Sas-hegy aljára?

1972 karácsonyán költöztünk, és a környékbeli őslakók joggal haragudtak azokra a középblokkos házakra, amiket nekünk ide építettek, mert ez korábban egy családi házas övezetben lévő barackos volt. Ezek a blokkok tényleg kilógnak a környező családi házas övezetből.

1972: épülnek Margiték mini lakótelepének házai (fotó: Kazinczy László)

1972-73 fordulóján hogy nézett ki ez a terület?

Elég kevés beépítés volt, a Budai-hegyek felől érkező szél kellemessé tette a klímát, és ez szerencsére így van most is.

Mikor kellett először fellépni a szélcsatorna megvédéséért?

1985-ben lettem tanácsstag, és akkor tudtam meg, hogy a Sas-hegy délnyugati lejtőjén a Honvédség építkezést tervez, majdnem akkora házakkal, mint a kelenföldi lakótelep. Tanácstagként kézzel-lábbal tiltakoztunk ez ellen. Az volt a szerencse, hogy nem volt meg az infrastruktúra, főképpen a szennyvízcsatorna ahhoz,

hogy a Honvédség megvalósítsa ezt a lakótelepet. De iskolát, óvodát is kellett volna építeniük, és kiderült, hogy ehhez nincs elég pénzük.

Szóval már évekkel a Sas-hegy Védő Egyesület megalakulása előtt is hasonló problémákkal kellett foglalkoznia. Az Egyesület megalakulásához is a hegylábi területek beépítése elleni tiltakozás vezetett, de azok már új tervek voltak, ugye?

M. Fekete György 2013 januárjában

hanem külföldiek részére lakóparkot. Ez 1989 elején volt, a döntést Dollenstein István tanácselnök hozta meg. Gyuri érezte, hogy lazul az elnyomás, kiplakátozta a villanyoszlopokra, hogy mi készül, és mozgósította a környékbelleket. Nagyon kifejező grafikákat tudott készíteni, akkor alkotta meg a Sas-hegyi címet. A Kutya-futtató tetején egy magas zászlórúdra felhúzott egy óriási sas-hegyi zászlót, ami nagyon sokáig ott lobogott a hegyen.

Ez elég volt ahhoz, hogy a Tanács visszavonja a határozatot?

Több tényező együttes hatására volt szükség. Mi tanácsstagok is összefogtunk, és kiderült, hogy nem csak a természetvédelmi érvek meg a lakossági tiltakozás szólnak az építkezés ellen, de a döntés egyenesen tanácstörvény ellenes. A tanácselnöknek le kellett mondania, ami akkoriban nagy port vert fel.

Ha jól értem, akkor a történetben még mindig a szabad választások előtt járunk. Igen, a Sas-hegy Védő Egyesület csapata tulajdonképpen már a tiltakozások alatt 1989-ben összeállt, csak a jogi bejegyzéssel kellett várni 1990. május 18-ig. Ez azért is fantasztikus nagy dolog volt, mert ilyen egyesületek nemcsak a kerület-

ben, de máshol az országban sem léteztek. 1990 tavaszán mi már nagy lendülettel dolgoztunk, mozgósítottunk. Például „Budapest légveszélyben” címmel a Budapesti Városvédő Egyesülettel, a Duna Körrel és a Független Ökológiai Központtal közösen konferenciát tartottunk az ELTE Dayka Gábor utcai kollégiumában. Kicsit később országos gyerekrajzpályázatot is kiírtunk.

Igen, emlékszem egy rajzra, a büdös autók miatt orrukat befogó gyerekek voltak rajta, és ebből olyan Föld napja plakát lett, amit az egész országban terjesztettek. Talán akkoriban érte el a legtöbb embert az egyesületünk.

Igen, de azért mi közben mindig elsősorban a Sas-hegy lejtőjére koncentráltunk. Ennek megvédésében a Környezetvédelmi Minisztériumban is természetesen partnert találtunk. Tardy Jánossal leveleztünk, aki helyettes államtitkárként vezette a magyar állami természetvédelmet, és ő örömmel fogadta a mi civil szervezetünk munkáját. Ő is úgy érezhette, hogy a civilek hozzájárulnak a természetvédelem ázsiójának növekedéséhez. Mi már akkor azt képviseltük, hogy a bekerített, és országos védettséget élvező Sas-hegyi Természetvédelmi Területnek mindenképpen szüksége van egy pufferzónára. A hegy másik oldalán a beépítések miatt erre már nem volt lehetőség, de itt, a Dayka Gábor utca fölött igen.

A 10 éves szeghalmi fiú,
Máté Péter díjnyertes rajza

Nehéz volt egy egyesületet hivatalosan is megalakítani?

1990-91-ben már nem annyira. Nekünk volt egy elnökségünk és egy intézőbizottságunk. Az intézőbizottság végezte az operatív munkát, úgy emlékszem, hogy Bedő Levente, Pomeisl Márta, Bitó András és M. Fekete Gyuri volt benne. Őket jegyezték be a Bíróságon. Horváth András elvállalta a könyvelést, tagdíjbeszedést. Volt egy 50-60 fős taglistánk, velük leveleztünk, ami persze az e-mailezés előtt még nagyobb munka volt. Fekete Gyuri saját nyomdagépén nyomtatta az újságjainkat, amire akkor már pályázaton nyertünk pénzt. Szóval működött a csapatunk. Most lehet, hogy nem mindent jó sorrendben mondom, de közben az is

fontos volt, hogy az Egyesület megalakulását egy tölgyfa ültetésével is ünnepeltük, ez a fa mára már nagyra nőtt, ott van a Dayka Gábor utca és Brassó út sarkán.

2005. május. A Sas-hegyi séta résztvevői a tölgyfánál gyülekeznek

Margitnak személyesen soha nem okozott konfliktust, hogy állami tisztviselőként a Környezetvédelmi Minisztériumban dolgozott és közben egy civil szervezet elnöke volt?

Nem, egyáltalán! A Minisztérium Településrendezési főosztályán dolgoztam 20 évig, egy szervezetben a Természetvédelmi Hivatallal. A természetvédőkkel a legnagyobb barátságban voltunk. Nem volt soha olyan nyomás sem a Főváros részéről, sem a Minisztériumból, hogy be kellene építeni ezt a területet. Sőt támogatták a védelmet. Az Önkormányzati Bizottságokban meg kimondottan jól jött, hogy a Minisztériumból voltak információim, tapasztalataim és szakmai ismeretem.

Ugye jól tudom, hogy már ekkor tagja volt a Ráday Mihály nevével fémjelzett városvédő egyesületnek?

Igen, én 1983 óta vagyok elnökségi tagja a Budapesti Városvédő Egyesületnek. Akkoriban érdemben hozzászólhattunk a tervekhez. Szerintem sokkal inkább szakmai alapon dőltek el a dolgok, mint most. És nemcsak a Városligetre gondolok. Nekem 90 után mindig az volt a véleményem, hogy egy önkormányzatnak a szó legtisztább értelmében önkormányzatnak kellene lennie. Abban a pártpolitikának nem kellene szerepet kapnia. Az lenne a normális, hogy az önkormányzat a helyi közösségek dolgaival foglalkozzon és helyi tekintélyek legyenek a választott képviselői.

Az elmúlt években az Egyesület két fontos tagját, Pomeisl Imrét és feleségét, Mártit is elveszítettük. Ők nemcsak építészek voltak, de igazi aktivisták is. Minden este elindultak, és a környéken kilométereket gyalogoltak. Rótták az utcákat, és nemcsak a családi eseményeket beszéltek meg. Emlékszik erre, ugye? Hogyne! Mártinak még szerződése is volt a Környezetvédelmi Osztállyal, hogy szóljon, ha valahol illegális hulladéklerakást lát. Márti és Imre beszélgettek is az emberekkel, szerintem mi tényleg a lakosságot képviseltük.

Pomeisl Márti bárkit bátran megszólított

Dr. Pomeisl Imréné, Imre (és a szerkesztő)

A másik oldalról pedig én az Egyesület elnökeként mindig megkaptam az önkormányzati bizottságok meghívóját, így az egyesületünk már a bizottsági tárgyalásokon értesülhetett a fontos témákról. Papírunk van róla, hogy környezetvédelmi ügyekben ügyfél vagyunk. Más civil szervezetekkel, mint az Urbanisztikai Társaság vagy a Levegő Munkacsoport is élő kapcsolataink voltak, ha tőlük jött valami hír, azt is megvitattuk az Egyesületen belül.

Ha Margit visszatekint az Egyesület 30 évére, hogy értékeli, mennyire volt sikeres?

Szerintem kezdettől sikerek sorozata volt, és nagyon örülök, hogy a fiatalabbak új ötletekkel átvették a vezető szerepet. Szinte példa nélküli, hogy 30 éve a felszínen vagyunk. Negatívum nem is nagyon jut eszembe ... Hát jó! Most ez a prészház, ami ügyeskedéssel felépült azon a területen, ami 1994 óta egyértelműen erdőövezetben van. Na ezt, meg mellette egy másik épület felhúzását nem tudtuk megakadályozni. De az óriási dolog, hogy a DINPI éppen most a volt katonai területet értékes erdővé alakítja. Az önkormányzati bérteleket is sikerült megvédeni, és nagyon remélem, hogy ennek a területnek a kezelése is a természet védelme irányába fog elmozdulni. Hiszek benne, hogy a lényeg az, hogy egymást tájékoztassuk, összefogjunk. Egyre fontosabb, hogy a természetben éljünk, mert másképp nem működik ez a világ. Egyébként csak öngyilkos világ lesz belőle.

„Lelkesek voltunk, talán nem is tudtuk, hogy mekkora munkába vágunk bele.
Az látszott, hogy kézzel itt nem tudunk többszáz gödröt kiásni ...”

Ültess fát!

Interjú Tihanyi Ervin erdőmérnökkel, az egyesület jelenlegi elnökével

Erdőmérnök, a Sas-hegy Védő Egyesület elnöke. Hosszú ideje egy elektronikai hulladékot hasznosításával foglalkozó cég munkatársa. Az erdőktől és fáktól nem szakadt el, a Sas-hegy Védő Egyesület faültetési tevékenységében 30 éve meghatározó szerepet játszik. Beszélgetőtársa Gadó György Pál, aki évfolyamtársa volt Sopronban, az Erdészeti és Faipari Egyetemen.

Minden interjút azzal a kérdéssel kezdtünk, hogy „Mióta élsz a Sas-hegy közelében?” Neked mi a válaszod?

Családommal 1988-ban költöztünk a Rákó utcába, 12 évvel később 400 méterrel költöztünk lejjebb, most is itt lakunk a környéken.

Mikor kezdődött a Sas-hegy Védő Egyesület faültetési tevékenysége?

Az első, jelképes faültetés 1990. áprilisában történt, a Föld Napján az Egyesület tagjai egy tölgyet ültettek a Dayka Gábor utca és Brassó út sarkára. 1991-ben már nagyobb akcióra került sor, a Független Ökológiai Központ „Ültess fát utódaidnak!” mozgalma keretében a környékbeli lakók utcafásítását segítettük. Aztán 1992-ben akkora faültetést szerveztünk, mint azóta sohasem. Erre már azon a területen került sor, amit később Sas-ligetnek neveztünk el, akkor viszont a Dayka Gábor utcai víztározó mellett egy borzasztóan sivár, sittel feltöltött terület volt.

A faültetésnek stratégiai jelentősége volt. Akkor már kint volt a zsákutca tábla a Dayka Gábor utca alsó szakaszának végén, és a temető felől lefelé érkező autókat is tábla állította meg, de sokan megpróbálták áthajtani a földúton. Ráadásul a rendezési és közlekedésfejlesztési tervekben jártas tagtársaink tudták, hogy a Dayka Gábor utca a Budaörsi úttól a Farkasrétig trolibusz útvonalként volt jelölve. Ezen csak mosolyogtunk, nem hiszem, hogy reális terv volt, de az nagyon is fenyegetett, hogy a személyautók számára kiépítik ezt az útvonalat. Pár perce együtt előkerestünk néhány rossz minőségű színes fényképet, amiken látszik, hogy mennyire lepusztult terület volt a mai Sas-liget.

Faültetés után. Évek kellettek, mire a roncs terület Sas-ligetté vált.

Riasztóan nézett ki, ezért tartottuk fontosnak, hogy itt létrehozzunk egy kis parkot, és ezzel végleg megmentsük a környéket az átmenő forgalomtól. Lelkesek voltunk, talán nem is tudtuk, hogy mekkora munkába vágunk bele. Az látszott, hogy kézzel itt nem tudunk többszáz gödröt kiásni, ezért markológépet rendeltünk. Nagy mennyiségű talajt is hozattunk, csak így volt esélyük az elültetett fáknak. Maga a lakossági ültetés így is óriási munka volt.

Emlékszel, hogy ki fizette a fát, a talajt és a gépeket?

A memóriám gyenge, de az előkerült levelezések alapján úgy tűnik, hogy a költségek nagy részét a XI. Kerületi Önkormányzat állta. De szerinted a te akkori munkahelyed, a Független Ökológiai Központ nem támogatta ezt az első faültetést?

Szerintem a FÖK-vel a World Nature Association nevű amerikai alapítványtól a déli lejtő tervének elkészítésére nyertünk el támogatást. Ebből készítette el a Pagony Táj- és Kertépítési Iroda azt a tervet, aminek nagy részét majdnem 30 évvel később a Duna Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság megvalósította. Szóval ez szerintem is fontos támogatás volt, de nem a faültetésre ment.

Jó, hát akkor azt mondhatjuk, hogy a Sas-ligetet létrehozó első nagy faültetés az Önkormányzat pénzéből jött létre. Igaz, hogy miközben Újbuda önkormányzatával nagy küzdelmeink voltak, a faültetéseket mindig támogatták. Ami még nagyon fontos, 1992. november 12-én kaptunk egy levelet a Településüzemeltetési Osztály vezetőjétől, amely szerint a Vízművek melletti faültetés a XI. Kerületi Polgármesteri Hivatal beleegyezésével történik.

Nagy dolog, hogy ezt sikerült kicsikarnunk belőlük. Ez kellett ahhoz, hogy senki ne támadhasson minket.

Hát igen, erre hamarosan nagy szükségünk volt. Markolóval néhány nap alatt kiásattunk több mint 100 gödröt. Pontosan nem lehetett tudni, hogy mi van a föld alatt, de nem volt semmi baj, már a másnapi faültetésre készültünk, mikor jött a hír, hogy zúdul le a víz a Dayka Gábor utcán. Úgy tudom, hogy nem miattunk, véletlen egybeesés, hogy pont ekkor volt egy óriási csőtörés a Vízmű melletti terület alján.

Hogy emlékszel, ez mennyire befolyásolta a másnapi munkát?

Keletkezett néhány óriási árok, nagyobb, mint a mostani villámárvizek után, néhány kiásott gödröt is betemetett a hordalék, de mi azért nem futamodtunk meg. Legalább kevesebbet kellett locsolni! De komolyan, akit a faültetők közül elértünk, az gumicsizmában jött, aki meg bakancsban érkezett, az a felső, száraz területen dolgozott. November 14-én és 15-én, szombat-vasárnap nagyon sok környékbeli munkájával sikerült elültetnünk a fákat.

Tudod, hogy összesen hány fát ültettünk el?

Megtaláltam azt a listát, amit a polgármesteri hivatalnak küldtünk, de szerintem a

legmegbízhatóbb a következő tavaszi plakátunk, amelyen a fák körüli tányérok kialakítására és a fák ápolására hívtuk a környékbelieket. A plakát szerint előző ősszel a Vízmű mellett 120 fát, az utcák mentén még 80 fát ültettünk el. Ez reális.

Tudom, hogy alaposan megfontoltuk, hogy milyen fákat ültessünk.

Igen, és ebben nagy szerepe volt Milkovits István botanikusnak, akit nagyon tiszteltünk. A tanár úrnak az volt a véleménye, hogy nem lenne jó, ha bizonytalan származási helyű őshonos fákat választanánk, mert a cserek, molyhos tölgyek, virágos kőrisek, juharok a beporzás révén megváltoztatnák a védett területen lévő fás növénytársulások eredeti génállományát. Ezért választottunk idegenhonos, de nem invazív fákat. Még ma is van a Sas-ligetben szivarfa, császárfű, páfrányfenyő, kínai mézesfa.

Milkovits tanár úr a Sas-hegyi dolomitsziklák között

Nincs is velük nagy baj, de ezt a kérdést ma már te is másképp látod, ugye? Én főképpen azért, mert kiderült, hogy míg a hegytetőn a lágyszárú növényzet tényleg ősi eredetű, a kerítésen belüli fák egy részét különböző csemetekertekből hozták ide.

Igen, változott az elképzelésünk. Az elmúlt években a Sas-ligetben is egyre több csertölgyet, hársat, kőrist és legújabbban cserszömörécét, borbolyát, mogyorót ültettünk. Szerintem jó ez így, hogy lassan nő az őshonos fafaják aránya. Milkovits tanár urat pedig továbbra is tiszteljük.

Ez nem is vitás! 1992 után évről évre nagyon sok fát ültettünk. A Budaörsi út szélére, de a kisebb utak mellé és a Sas-ligetbe is. Szerinted miért van az, hogy Sas-ligetben újra és újra pótolni kellett a fákat. Mit rontottunk el?

Az biztos, hogy rossz volt a talaj, de a legfőbb tettesek a damilos fűkaszák voltak. Hálásak lehetünk, hogy az önkormányzat kaszáltatta a területet, de ahogy a munkások dolgoztak, az borzasztó. Sajnos a városban többfelé még ma is előfordul, hogy kínos gondossággal 1 centire a kis fák törzsétől is le akarják nyírni a fűvet,

Kis fák barbár damilos fűnyírás után

Szép? Nem biztos. De feltűnő és jól véd!

aztán jól belevágnak a kéregbe és a háncsrészbe. Ettől kezdve a fa lassú halálra van ítélve. Ez a kérdés igazán csak akkor oldódott meg, mikor 2014-ben alapító atyánk, M. Fekete Gyurka előállt új találmányával. Vett egy hosszú, 20 cm átmérőjű PVC-csővet, 40 centis darabokra fűrészelte, aztán felvágta az oldalukat. Nekünk már csak az volt a feladatunk, hogy szétfeszítve a fák törzse köré kattintsuk, ez aztán évekig biztos védelmet jelentett a kaszások ellen.

Zuhogó esőben is ültettük a fákat

A hóskorra visszatérve, megtaláltunk egy papírképet, amin zuhog az eső, de mi ezzel mit sem törődve Simó Józsival fát ültetünk. Nyilván a többségnek volt esze, és szakadó esőben nem indult el fát ültetni. Minket viszont nem lehetett eltántorítani. Mindenki nevet, hogy milyen bolondok vagyunk, te éppen egy nagy kövel a támrúd tetejét püfölsz. Szép volt!

Az Egyesület faültető tevékenységében szerintem az a fantasztikus, hogy nagyon kitartóan csináltuk.

Így van! Nem tudtuk abbahagyni, mert folyamatosan volt feladat. Például 2005-ben egyszer csak azt láttuk, hogy az Olt utca sarkán az építkezéskor kitermelt terméketlen földet egyszerűen áthordták a zöldfelületre, barnává változott minden. Akkor aztán oda is fákat ültettünk, főleg csertölgyeket, hogy mindenki lássa, ez itt nem építési törmeléklerakó.

Szenvedélyes szemétszedők. A Sas-hegyen ma már kevesebb dolguk van.

A rendszeres munkához a szemétszedések is hozzátartoztak.

Mi az hogy! A déli lejtőről egy évtizeden át óriási mennyiségű szemetet pakoltunk a konténerekbe, amelyeket az Önkormányzat hozatott. Általában tavasszal volt szemétszedő akciónk, faültetés meg ősszel, hiszen az ősszel ültetett fák jobban megerednek. Aki részt vett az akciókban, az érezte, hogy fontos dolgot tesz a lakóhelye érdekében. A faültetést régen kezdtük, folyamatosan dolgozunk, és persze minden rokon kezdeményezést örömmel fogadunk. Legújabbban a „10 millió fa” mozgalommal is együttműködünk.

Az ültetés után 30 évvel is van mit tenni kedves ligetünkben

„Ott álltunk a rendezőkkel a Sas-ligetben, lefelé néztünk, és láttuk, hogy a családok csak jönnek és jönnek, gyalog és autóval is. Több mint 400-an voltak.”

Friss erőkre van szükség!

Interjú Kugler-Bedő Imolával, az egyesület elnökségi tagjával

Magyar szakos tanító, rekreáció és sportmenedzser, síoktató, három gyerek édesanyja. 10 éves volt, mikor szülei 1989-ben beköltöztek a Bodajk utcai ikerházba, kőhajításnyi távolságra attól a domboldaltól, ami ma már a természetvédelmi terület része.

Milyen gyerekkori emléked van a Sas-hegy Védő Egyesületről?

A Papáék eljártak gyűlésekre. Tudtam, hogy be akarják építeni a hegyoldalt, ez ellen tiltakoznak. Nagyon jól emlékszem Fekete Gyurkára, mert ők itt laktak szemben a Bodajk utca 2-ben.

Én nem voltam itt akkor, ezért kérdezlek arról a legendás történetről, mikor Fekete Gyurka kitzúzte a zászlót.

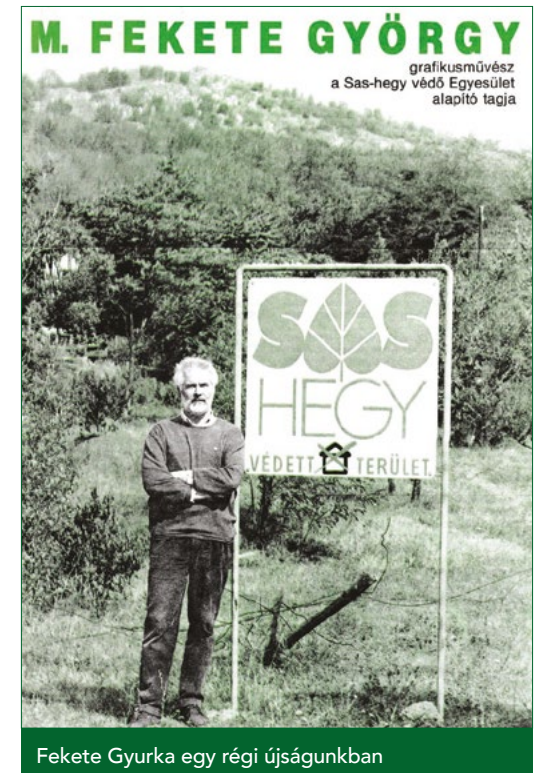
Most is ott van a Jane Goodall fájától északra egy betonoszlop, benne egy csővel, abba Gyuri felállított egy szerintem 5 méteres, de biztos, hogy nagyon magas rudat, rajta egy 1,5 x 1,5 méteres Sas-hegy védő zászlóval.

De erre tényleg emlékszel, vagy csak mesélték?

A Gyuri kikeverte a betont, fölvitte, elkészítette a tartót, és kitzúzte a zászlót. A munkát nem tudom, hogy láttam-e, de a zászlót egész biztosan. Az egész déli hegyoldalról látszott, ahogy lobogott, míg az idő vasfoga szét nem szaggatta.

Ez a Dayka Gábor utca fölötti lejtő neked mit jelentett?

Amikor ide jártam a Farkasréti Általános Iskolába, akkor mindig arra mentünk, ahol az Olt utca környékén van egy szikla, az Ugató-szikla.

Fekete Gyurka egy régi újságunkban

Az Ugató-szikla tavasszal, tényleg kutya formája van

ahol dzsungelharcost játszottunk. A völgy alján egy árok ment végig, és egyetlen ösvény volt a mostani Sas-ligetig. Egész le a lakótelepig murvás út volt. A fenntartása úgy történt, hogy jött egy furcsa autó, és olajréteget húzott a murvára. Utána meg hetekig iszonyatos olajszagban úszott az egész hegyoldal.

Napi három óra a szabadban – kicsi kortól kezdve!

Ott volt egy barátkozós helyünk a többi kis osztálytárssal meg cserkészekkel, és a déli lejtőn állandóan bandáztunk. A szüleink ennek nem örültek, mert a területen sok volt a hajléktalan, akiknek kutyájuk is volt. Innen a Bodajk utcától fölfelé, a mostani Dayka-Gábor utcai OTP-házak helyén is végig kiskertek voltak egész a Vízművekig. Elvadult cseresznyés, barackos, szilvás. Nekünk ez csodálatos világ volt,

Most már neked is 30 éves áttekintésed van. Ez alatt szerinted jobb lett a környezet?

Az ingatlanok értéke iszonyúan felment, rendezettebbek az utcák. Viszont természetvédelmi szempontból egyáltalán nem jó a beépítettség növekedése. Sokan felfedezték, hogy a város egy pillanat alatt elérhető, és közben itt madár-csicsergésben lehet élni.

És persze itt van a szemközti hegyoldal, ami megmaradt zöldnek.

Igen, a Sas-hegy Védő Egyesület óriási érdeme, hogy az építkezések határvonala egyértelműen megszületett. Mert az is előfordulhatott volna, hogy a Dayka Gábor utca túlsó oldalán is elkezdene fel-

kúszni a hegyoldalba a családi házak. Hogy ez nem történt meg, az igenis a Sas-hegy Védő Egyesület és a hozzá csatlakozó civilek érdeme.

Ha valaki, akkor te és a családod jól megfigyeltétek, hogy hogyan változott a Dayka fölötti hegyoldal növényzete.

30 éve, 12 éves koromban, ha átsétáltunk a területen, a bokrok a vállamig értek. Én elláttam a galagonyák, kökények és vadrózsák fölött. Azóta kietlen cserjésből erdő lett. Ti is jöttetek mindig önkéntesekkel dolgozni, ennek meglelt az eredménye.

Persze, kicsiben mi is próbálkoztunk, de azért igazán a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság indította be a látható változást. Mindjárt erről is kérdezlek, de még előtte a Dayka Gábor utca megnyitása elleni tiltakozásról. Ebben te már nagyon aktív szerepet játszottál.

Tornasorban ülő fegyelmezett tiltakozók 2013 januárjában

Hát igen, ez tényleg nagy dolog volt! Általában a gyerekek életkorához tudom kötni a fontos Sas-hegyi eseményeket. A legidősebb gyerekünk most már 10 éves, a legkisebb 4. A tiltakozás Réka lányunk 1 éves születésnapja környékén kezdődött, vagyis 2012-ben. A nyakunkban vittük föl a Farkasréti Általános Iskolába a tiltakozó gyűlésre. Előtte békességben éledgélünk. Egyszer csak a Dayka Gábor utcán megjelentek a plakátok és aláírásgyűjtés indult. A kezdeményező nem is az Egyesület volt, hanem Bíró Józsi és Hadházi Tímea indították a mozgalmat. Persze Bíró Józsi azóta már az Egyesület oszlopos tagja. Ő mindig figyelte

az Önkormányzat honlapját, és ott látta, hogy útépitést és az ezzel járó átmenőforgalmat rá akarják ereszteni a csendes Dayka Gábor utcára. Sok lakó emlékezett, hogy a 90-es években a Sas-hegy Védő Egyesület azért ültetett fákat a Dayka Gábor utca Vízmu mellett szakaszára, hogy ezzel is lehetetlenné tegye a Dayka Gábor utca két szakaszának egybenyitását, erre most megint felelevenítették ezt az őrült tervet. Több ezren csatlakoztak a petícióhoz, még más városokból is. Hatástanulmányok is születettek, egyértelművé vált, hogy nemcsak az utcák csendjét verné fel az átmenőforgalom, hanem a Sas-hegyi Természetvédelmi Területet is károsítaná, többek között a haragos siklót és a pannonyikot is veszélyeztetné. Na, ez a pannonyik volt, amit a sajtó is felkapott, ez a kis gyík védte meg a területet.

Az átalakítás célja a biológiai sokféleség biztosítása

Ez tényleg sikertörténet volt. Mint ahogy az is, hogy néhány éve a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság a „LIFE for Oaks” vagy magyarul „Élettel teli tölgyesekért” projekt keretében a Sas-hegyen is az erdő természetes gazdagságának helyreállításán dolgozik. Ez egy hosszú távú projekt, ami egész 2026 végéig tart. A projekt zászlóshajó fajai, vagyis azok a fajok, amelyekre kiemelten figyelni kell, a molyhos tölgy, a bíboros kosbor és az ember.

Igen, a DINPI tényleg törődik velünk, környékbeli emberekkel. Kikérik a véleményünket, és aktívan részt is veszünk a facséméték öntözésében, a kosborok megvédésében. Jó látni, hogy nem évszázadok alatt történik valami, hanem látványos eredmények vannak. A mi családunk tényleg kihasználja a hegy adottságait. Mi, ha esik, ha fúj, ha süt a nap, mindig kint vagyunk. Most találtam rá az amerikaiak „ezer óra odakint” című honlapjára. Azt mondják, hogy a gyerekeknek naponta három órát kell kint lenniük ahhoz, hogy szellemileg és fizikailag normálisan fejlődjenek. Érezniük kell a szelet, a fű horzsolását, talpukon a köveket, orrukban az illatokat. Ha csak négy fal között kütyüznék és kockulnak, akkor aligha válnak egészséges felnőttekké. Igazából mi már eddig is tudtuk ezt. A gyerekeim a Sas-hegyen minden ösvényt ismernek.

Rengeteget vagytok kint, ebből következik, hogy általában te vagy az, aki észreveszed, ha valami szokatlan esemény történik a hegyen.

Igen, már megállapítottam, hogy ehhez ugyan még fiatal vagyok, de én vagyok a helyi Mari néni, aki riadóztatja a Sas-hegy Védőket. Sokszor nem volt rá nagy

szükség, hogy jelezzem a többieknek a fakivágást vagy a nagy gépzajt, mert megvolt az elfogadható magyarázata. De előfordult olyan is, hogy az egyik önkormányzati kistelken valaki iszonyatos mértékű gépi talajművelésbe kezdett, ami kifejezetten káros, ezt jó, hogy észrevettem.

Szóval te itt kulcsszerepben vagy, mint megfigyelő.

Azért mások is jelzik, ha látnak valamit. És ez mindig így volt. Fekete Gyuri, akiről már mondtam, hogy velünk szemben lakott, rálátott az önkormányzati kiskertek egy részére is. Többször volt olyan, hogy valahol fellángolt egy tűz, ő pedig rögtön intézkedett. Ugye ez még a 90-es évek elején, a mobiltelefonok kora előtt történt. Gyurinak viszont jókora CB-antenna volt a háza tetején, és a rádiótelefonján szinte rendszeres kapcsolatban volt a tűzoltókkal. Hogy ő ezt hogy intézte azt nem tudom, de a tűzoltók hamar megjelentek.

De miért volt itt olyan gyakran tűz?

Bandaháborúk voltak. Persze ez nem valami kalandfilmbe illő dolog volt. Ez a kiskertek lepusztulásának korában történt. Nagyon sok kert üresen állt, a kis fabódék elnéptelenedtek. Több ilyen házikóba összesel hajléktalanok költöztek be, és sajnós volt, aki hamar tönkretette a házikót.

Jó, jó, de hogy lett ebből tűz?

Hát ezek a hajléktalanok egymással is küzdöttek a jobb házak birtoklásáért, aminek az lett a vége, hogy időről időre felgyújtották a konkurens házaikat. És ilyenkor volt szükség Fekete Gyurira meg a tűzoltókra.

Lelkes faültetők valamikor a kétezres évek elején

Őszi sötétség. Fotózni nem könnyű, de a gyerekeknek izgalmas. (Fotó: Makrai Ákos)

Te már gyerekkorodban bekapcsolódtál a természetvédelmi munkába.

Igen, a szüleimmel rendszeresen mentem az egyesületi faültetésekre. Meg persze évente legalább kétszer konténert rendelt az Egyesület, és zajlott a szemétszedés. Nekem teljesen természetes volt, hogy ha valaki benne van az Egyesületben, akkor az szemetet szed, fát ültet, gereblyézik, ás, szóval dolgozik.

Mi változott, amikor már te is családós lettél?

Ahogy a gyerekek nőttek, azon kezdtem gondolkodni, hogy hogy lehetne a környéken lakókat megfogni a hegynek. Ne az legyen, hogy van egy maroknyi ember, ők az egyesületi tagok, akikről a többiek úgy tartják, hogy nincs jobb dolguk, mint hogy szabad idejükben gürizzenek. Azt akartam, hogy nagyon sokan megszeressék a hegyet, és ha szükség van rá, akkor meglegyen az a kritikus tömeg, ami megállítja a természetpusztítást. Először Szent Iván-éjt rendeztünk és a madarászokkal esti „Fülemüle fülelés”-t, aztán népes eseménnyé a Szent Márton-nap nőtte ki magát. Én a családból hozom a magyar hagyományokat, a vallásos hagyományokat is, de ebben nem ez volt a lényeg. 7 éve néhány baráti családdal rendeztünk egy lámpás felvonulást. Kitettünk egy-két szórólapot, és már ekkor összejött 50 ember. Kicsit meglepett, hogy mennyire élvezték a gyerekek.

Ez legfeljebb azért meglepő, mert a Márton-nap valamikor novemberben van, amikor nem szokott jó idő lenni.

Igen, november 11-én. Az ezt követő hétvégén rendeztük a Szent Márton-napi lámpás felvonulásokat, amik mára hagyománnyá váltak. Általában hideg volt, többször esett az eső, de ez egyáltalán nem tette tönkre az eseményt. Kialakult, hogy a terület alján és tetején is van egy-egy tábortűz, és a kettő között zenével kísérve a kis ösvényeken libasorban végigvonul a csapat.

Aztán nagyon beindult a rendezvényed!

Jó, azért ez nem csak az én rendezvényem volt, egy idő után már komoly csapatdolgozott itt. De tényleg megijedtem, hogy ahogy mondani szokták, túltoltuk a dolgot. Írtam egy Facebook-meghívót, és rémülten láttam a hatását. Ott álltunk a rendezőkkel a Sas-ligetben, lefelé néztünk, és láttuk, hogy a családok csak jönnek és jönnek, gyalog és autóval is. Több mint 400-an voltak. Végül is uraltuk a helyzetet, de óriási feladat volt. Meglepően nagy az igény a közösségi élményre. Sötét este, lampionok, hagyomány, zeneszó, szabad levegő, család és ismerősök, piknikezés, ez így együtt sokak számára vonzó.

A koronavírus miatt a 2020-as Szent Márton nap elmaradt.

Jaj, emlékszem a napra. Szent Márton ugye november 11-én van, a rendezvényünket november 14-re terveztük, erre november 9-én kihírdették a járvány harmadik hulláma miatti szigorításokat. Este 8-tól kijárási tilalom volt, el kellett halasztanunk a felvonulást. Alig telt el pár nap, mi már valamilyen COVID after partyről kezdtünk gondolkodni. Így aztán a legszigorúbb korlátozások feloldása után, május 30-ra megszerveztük az 1. Sas-hegyi Családi Napot. Ez játékos futást jelentett, kimondottan kisgyerekeknek. Ekkor debütált a hegy, mint futóverseny helyszín. Kiegészítő eseményként a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület „Szárnyas szomszédaink” címen a hegyoldal madarait mutatta be. A résztvevők száma 100 fölért, ez ebben a koronavírusos helyzetben komoly eredmény.

Ebben az öregedő Sas-hegy Védő Egyesületben te vagy az, aki mozgósítod a kisgyerekeseket és általában a fiatalokat. Hogy látod az Egyesület jövőjét?

Azért ez az „öregedő egyesület” túlzás. Egyrészt most már az elnökségben is vannak 30-asok, másrészt szükség van az idősebbek bölcsességére. Persze tényleg van igény arra, hogy az Egyesületben legyenek fiatalok. A lényeg az aktivitás, a tenni akarás, és hogy vonzóvá váljunk kifelé.

Az első sas-hegyi futás nagy siker volt

„Itt a Sas-hegyen legalább késleltetni sikerült ezt a borzasztó folyamatot. Ebben nagy szerepe volt és van a Sas-hegy Védő Egyesületnek.”

A betörések miatt kezdte el

Interjú Etter Dénessel, a Sas-hegy polgári természetőrrel

1943-ban született, idén 78 éves. Majdnem biztos, hogy nincs még egy ember, aki az elmúlt 10 évben annyi időt töltött a Sas-hegy sziklagyepein és heglábi erdeiben, mint ő.

Mikor jártál először a Sas-hegyen?

Gyerekkoromban a Sváb-hegyen laktunk, a hegytetőtől egészen le a Fodor utcáig legelők, erdőfoltok, gazdátlan gyümölcsösök húzódtak. Változatos, kalandos világ volt ez, egyszerre falu és város. A Sas-hegyet messziről láttuk, de a kopár csúcsok nem mozgatták meg a fantáziámat. A Németvölgyi úti iskolából az 50-es években kirándultunk a Sas-hegyre, de sokkal később, felnőttként fedeztem fel magamnak a hegy gazdagságát. Akkor mikor 1973-ban új családdal a természetvédelmi területtől néhány méterre, a Hegyalja útra költöttünk.

A Sas-hegyi kilátópont a hegy legmagasabb csúcsáról

Értem, hogy érdekelt az élővilág, és egy természetvédelmi terület mellett éltél. De mi kellett ahhoz, hogy megszállott „hegyi ember” legyél?

Hát ez érdekes történet. A rendszerváltás után a hegy irányából egyre többször törtek be a környékbeli házakba. A gyerekeim már nagyok voltak, úgy éreztem, hogy nekem is tennem kell valamit a tulajdonunk megvédéséért. Kerestem a kapcsolatot a védett terület gazdáival, a hegytetőn megtaláltam a természetvédelmi terület akkori őrét, Siklósi Engelbertet, akitől később sokat tanultam.

Siklósi Engelbert a távoli Belváros felé mutat

A Budapesti Természetvédelmi Igazgatóság hivatalosan szerződött velem és a fiammal, vállaltuk, hogy önkéntesként járőrözünk a területen. Mi a házakat akaruk őrizni a betörésektől, de közben a természeti értékeket is őriztük.

Ez meddig tartott? Azért kérdelem, mert emlékeim szerint a kétezres évek elején fentről, a Tájék utca felől mindenki szabadon ki-be járhatott.

Időről időre szigorodott, aztán megint lanyhult az őrzés, a nagy változást 2011 hozta, nemcsak a terület sorsában, de az én természetvédelmi munkámban is. Akkor a helyi fiatalok szervezésében létrejött egy polgárőr egyesület. Még mindig egy kicsit a betörésvédelem égisze alatt, de volt egy zöld ágazatunk is, amely környezet- és természetvédelmi munkát végzett. Én egyre inkább ebbe az irányba mozdultam. Halász Antal volt a DINPI természetvédelmi őrszolgálatának vezetője, neki sokat köszönhetek. A Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság vizsgalehetőséget is biztosított, így lettem 2011-ben hivatalosan polgári természetőr. Egy ideig nyugdíjasként még eredeti szakmámban dolgoztam egy keveset, de most már gyakorlatilag teljes munkaidőben a természetvédelemnek élhetek. Persze a család fontos, 3 gyermekümtől 5 unokánk van, jön a hatodik, de azért rengeteg időm van, amit a terepen tölthetek.

Mit jelent ez a munka?

Most is főleg őrzést, de azért a látogatóközpont körül sok kőművesmunkát végeztem, és az élőhelykezelésből is kiveszem a részem. Ezeken kívül a vízműsások eltüntetése, a viharok után a sziklák visszatalicskázása is sok munkát ad.

És ehhez jön a fotózás.

Hát ez nagyon fontos! Először a gyerekeim vettek nekem egy jobb fényképezőgépet, aztán én magam is beruháztam. Persze a profiknak sokkal jobb gépük van, de azért ezzel a fényképezőgéppel öröm dolgozni. Már 5 éve a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság facebook oldalára a legtöbb fotót én teszem föl.

Nekem nagyon tetszik, hogy amatőrként több területen alaposan kiművelted magad. Ilyen a geológia is. Alaposan foglalkozol azzal, hogy ez a dolomithegy hogy alakult ki, és mik ennek a következményei.

Nagyon sok dolgot meghatároz, hogy ennek a hegynek az alapkőzete a dolomit. Üledékes kőzetről van szó, amely az őstengerek fenekén a mészvázás növényekből és állatokból alakult kialakult ki nagyjából 200 millió évvel ezelőtt. Sok tulajdonságában hasonlít az ugyancsak üledékes mészkőhöz, de mégis egész más. A dolomithegyben általában nincsenek barlangok, és az állandó aprózódás miatt nem fennsíkok, hanem éles gerincek alakulnak ki.

Ha csak úgy barangolsz a hegyen, akkor is eszedbe jutnak ilyen szakmai kérdések, hogy dolomit alapkőzeten taposol?

Szinte mindig. Még verset is írtam róla. Ha egy pillanatra elfelejténém, ott vannak a látványos kőszálak, a déli oldalon a Beethoven-szikla, a keleti meredélyen pedig a Medve-szikla. Meg persze sok név nélküli sziklatömb. Közöttük kapaszkodva arra gondolok, hogy akár az olasz Dolomitokban is járhatnék, mert a kőzet ugyanaz.

Kell egy kis fantázia, hogy belelássuk Beethovent

Szép gondolat, de most maradjunk a Sas-hegyen, jó?

Persze! Emlgettem a dolomithegyek meredek gerinceit. A Sas-hegy tengelye jellemzően kelet-nyugati irányú, olyan, mint egy meredek háztető, így aztán nagyon markánsan elválik a déli oldal és az északi oldal. Emlékszem, mikor Milkovits István tanár úr, aki a Sas-hegy Védő Egyesületnek is tagja, egyszer érzékeltetni próbálta az északi és a déli oldal különbségét. Azt mondta, hogy ha terpeszben felállok a gerince, akkor a déli oldal felé eső lábam a szubtrópusokon vagy akár a sivatagban áll, az északi oldalon lévő lábam pedig szubalpin hegyvidéken. Van ebben egy kis túlzás, de nagyon szemléletes.

Tudom, hogy a hegyen van egy köröd, amit rendszeresen végigjársz, és tavasszal szinte napról napra követed a változásokat. A közösségi hálón gyakran feltűnnek a fényképeid.

Igen, sok éve figyelem és fényképezem, hogy milyen sorrendben virágoznak a növények, de ez a gyors változás még mindig lenyűgöz. Annak nem tudok örülni, hogy a klímaváltozás miatt egyre hamarabb jön a tavasz, de az első leánykörtcsinek így is felvidítanak. A déli oldal egy rejtett zugában néha már január végén feltűnnek a kékeslila virágok, de február közepéig szinte biztos, hogy virágozni kezdenek a kökörtcsinek. Aztán sorban a lassabban felmelegedő hegyoldalokon is

Beporzók szálltak a leánykőöröcsinre

a hegyi len a gyönyörű kékségével, az árlevelű len, később egy igazi ritkaság, a magyar gurgolya, majd a fantasztikusan illatos István király-szegfű, és a hegylábi erdők felé a haladva a sóskaborbolya meg a sajmegeg, amiből az Unicum...

Az István király-szegfű cifra virágai

testű hím zöld gyíkokat, de nem csak a védett állatok fényképezése jelent örömet. Sok időt töltök a rókák becserkészésével. Ez aztán igazán nem ritka faj, de a szaporodása hektikus, ezért nagyon izgalmas megfigyelni, hogy a kotorékok körül melyik évben bukannak fel a kölykök. Egész más feladat a lepkék fotózása, ezt is nagyon szeretem. Sok jó lepke képem van, de a rendszerezésükre még mindig nem jutott időm.

megjelennek. Az északi oldalon még március közepén is van kőöröcsin. Ilyenkor már a sárga virágok is színesítik a képet. Először a hegyi ternye gömb formájú látványos virágzata tűnik fel, aztán a hűvösebb helyeken a kövér daravirág. A leglátványosabb persze a tavaszi hérics, ami olyan gyönyörűen ragyog a napfényben, hogy alig lehet fényképezni.

Aztán jönnek az imolák,

Állj, állj, állj! Betelik a füzet! Kérlek, térjünk át az állatfotóidra!

A növények nem szaladnak el, ezért könnyebb fényképezni őket. Az állatok közül a legtöbbször nagyon kifinomult érzékszervei vannak, nehéz megközelíteni őket. Haragos sikló és pannongyík fotóm még mindig nincs. A hullók közül nagy örömmel fényképezem a nászidőszakban a fantasztikus kék fejű, zöld

A hegy élővilágát időnként vezetett sétákon is bemutatod, többek között a Sas-hegy Védő Egyesület tagjainak is. Hogy jött létre a kapcsolat az Egyesülettel?

A kapcsolat még a közös séták előtt kezdődött. 2012 őszén hozzám is eljutott a hír, hogy a sas-hegyiek tiltakoznak a Dayka Gábor utca alsó és felső szakasza közötti kis parkon át tervezett aszfaltút ellen. A feleségemmel együtt elmentem a Rubin Hotelben rendezett összejövetelre, és ott nagyon imponált nekem az akkori egyesületi elnök, Buzna Margit városépítész felkészültsége. Aztán láttam, hogy az Egyesület milyen erőt tudott felmutatni, és rögtön láttam, hogy ez az egész Sas-hegy szempontjából milyen fontos.

Majdnem 50 éve élsz itt. Hogy látod, milyen irányban alakulnak a természeti folyamatok?

Óriási eredmény, hogy ez a kis sziget megmaradt nekünk. Ugye tudjuk, hogy Pénzes Antal már 1942-ben javasolta, hogy a területet nyilvánítsák védetté, hiszen itt páratlan értékek vannak. Akkor persze a világ nem a természetvédelemmel volt elfoglalva, de 15 évvel később megtörtént a védetté nyilvánítás, és aztán évtizedekkel később a hatékony védelem is megvalósult. Csoda, hogy ebben a pénzéhes világban a Dayka Gábor utca fölött még egy kis pufferzóna is maradt. Itt vagyunk Budapesten, mindig is sok jelentős tudós kutatott a hegyen, így tudjuk, hogy a növényvilágtól a pókfaunáig szinte minden természeti érték megmaradt, ami szerintem csoda! Szerencsére a védelem miatt kicsi a háborgatás, a természet meg tud újulni. Ugyanakkor a nagy folyamatok egyáltalán nem kedvezőek. Az éghajlatváltozás itt is gyorsan halad előre. Én itt a meredek hegyoldal alján tapasztalom a forráságot, a nap pusztító hatását meg azt is, hogy az egyre gyakoribban előforduló villámárvizek mekkora kárt tesznek. Mint nagypapa egyáltalán nem vagyok nyugodt az unokáim jövője miatt. Az emberiségnek gyorsan meg kellene állítani a természet pusztítását. Ami pozitívum, hogy itt a Sas-hegyen legalább késleltetni sikerült ezt a borzasztó folyamatot. Ebben nagy szerepe volt és van a Sas-hegy Védő Egyesületnek.

A hímek fejének kék ragyogása nyár közepéig tart

SZERETETTEL VÁRJUK
AZ ÚJ TAGOKAT ÉS TÁMOGATÓKAT!
www.sashegyvedo.hu